

سوره ۲

۵۲

۲

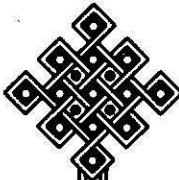
۳۲۸

۱

السلامه

در سوره
تفسیر قرآن کریم

www.ketab.ir

درسنامه تفسیر قرآن کریم
جمعی از پژوهشگران قرآنی

ارزیستار: روح الله عباسی
اطراح نگار: محمدعلی خفاجی
اچاپ و صحاف: چاپخانه الهادی

اچاپ اول: بهار ۱۳۹۳، شیرگان: ۲۰۰۰ نسخه
ا قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان اشایک: ۵-۴۱-۶۵۰۲-۶۰۰-۱۹۷۸
انتشارات: سوره تماشا؛ کاشان، صدوری پست ۱۷۸۸،
همراه ۶۸ ۳۶ ۲۷۶ ۹۱۳.

مرکز بخش:

قم، مؤسسه فقهی تفسیری مدینه الولاية

شماره تماس: ۸۹ ۷۷ ۵۵۱ ۰۹۱۲ -

۳۹ ۸۵ ۲۹۴ ۰۹۱۹

۱۳	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
۱۶	کلیات و تعاریف
۲۶	بخش اول: تفسیر سوره حمد
۲۷	درس اول، آیه ۱
۲۸	شناختنامه سوره ی حمد
۳۰	نکاتی پیرامون استعاذه
۳۲	جایگاه «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» در چینش آیات
۳۳	جایگاه «الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» در چینش آیات
۳۳	فضیلت و ارزش گرفتن «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
۳۷	درس دوم، آیات ۲، ۳
۳۹	اقسام شکرو ستایش خداوند
۳۹	معنا و اقسام ربوبیت
۴۰	جایگاه اسم «رَبِّ» در ادعیه
۴۱	اطلاق لفظ «العَالَمِينَ»
۴۲	تاریخ زمانی «يَوْمَ الدِّينِ»
۴۴	آثار ایمان به قیامت
۴۶	درس سوم، آیه ی ۵
۴۷	خداوند تنها معبود
۴۸	ضرورت پایبندی به ادب در عبادت
۴۹	حقیقت و هدف عبادت
۵۰	جایگاه توسل در عبادت خداوند
۵۵	درس چهارم، آیات ۶ و ۷
۵۷	درخواست استمرار هدایت
۵۷	مصادق صراط مستقیم
۵۸	قاعده ی جری
۵۹	صاحبان نعمت واقعی در قرآن
۶۲	مصادیق «الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ» و «الضَّالِّينَ»
۶۶	بخش دوم: تفسیر سوره بقره

۶۷	درس پنجم، آیه ی ۲۱
۶۸	شناسنامه ی سوره ی بقره
۶۹	دلایل بکارگیری حروف مقطعه
۷۱	شیوه های هدایتگری قرآن
۷۲	معنی و مراتب تقوا
۷۵	درس ششم، آیه ی ۳
۷۷	ویژگی های متقین
۷۷	۱. ایمان به غیب
۷۸	۲. برپاداشتن نماز
۸۰	۳. انفاق
۸۵	درس هفتم، آیات ۴ و ۵
۸۶	۴. ایمان به تمام پیام ران و برنامه های الهی
۸۸	۵. یقین به آخرت
۹۰	بصیرت و هدایت، سرانجام متقین
۹۱	ویژگی های هدایت متقین
۹۱	تقوا، راهکار رستگاری
۹۵	درس هشتم: آیات ۶ و ۷
۹۶	اقسام مردم در مواجهه با حق
۹۷	هدف بعثت، انذار و تبشیر
۹۹	ثمره ی کفرورزیدن
۱۰۱	عوامل مهر خوردن قلب
۱۰۲	درمان قلب مهر شده
۱۰۵	درس نهم: آیات ۸، ۹ و ۱۰
۱۰۶	نکاتی پیرامون نفاق
۱۰۹	ویژگی های منافقین
۱۰۹	۱. لقلقه ی زبان بودن ایمان
۱۰۹	۲. مکر و حيله نسبت به خدا و مؤمنین
۱۱۰	۳. فریفتن خود
۱۱۱	۴. وجود بیماری در قلب

۱۱۱	ویژگی های بیماری قلب
۱۱۲	الف. ایمان به بیماری و راهکارهای درمان
۱۱۳	عوامل رشد بیماری نفاق
۱۱۶	درس دهم، آیات ۱۱، ۱۲ و ۱۳
۱۱۷	راهکار رسوا نمودن چهره ی منافقین
۱۱۸	۵. فساد انگیزی
۱۱۸	۶. ادعای اصلاح طلبی
۱۲۰	۷. خود برتری بینی
۱۲۱	۸. حماقت و جمود فکری
۱۲۱	حقیقت مقل
۱۲۴	درس یازدهم، آیات ۱۴، ۱۵ و ۱۶
۱۲۶	۹. همزیستی با سلاطین
۱۲۷	۱۰. غیرقابل اعتماد بودن
۱۲۷	۱۱. تشکیل جلسات سری با دشمنان
۱۲۸	کیفیت استهزا خداوند متعال
۱۲۹	بکارگیری صنعت مشکله
۱۳۱	۱۲. تاجران گمراهی
۱۳۴	درس دوازدهم، آیات ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۰
۱۳۶	سرگردانی منافقین
۱۳۷	خطر بزرگ نفاق
۱۳۷	۱۳. عدم بصیرت در شناخت
۱۳۹	۱۴. عدم هدایت پذیری
۱۴۰	احاطه خداوند بر منافقین
۱۴۲	فواید تمثیل و تشبیه قرآن
۱۴۵	درس سیزدهم، آیات ۲۱ و ۲۲
۱۴۷	نظر لطف خداوند بر بندگان
۱۴۷	صنعت التفات
۱۴۷	بندگی تنها راه سعادت
۱۴۸	اقسام عبادات

۱۴۸	مراتب عبادت
۱۵۰	دلایل عبادت
۱۵۶	درس چهاردهم، آیات ۲۲، ۲۴ و ۲۵
۱۵۸	قرآن کریم، معجزه خداوند
۱۵۹	تحدی دلیل اعجاز قرآن
۱۶۲	ابعاد مختلف اعجاز قرآن
۱۶۷	ویژگی های بهشت
۱۷۲	درس پانزدهم، آیات ۲۶، ۲۷، ۲۸ و ۲۹
۱۷۴	حکمت مثال های قرآن
۱۷۵	معنی استحياء خداوند
۱۷۵	موضع مؤمنین در برابر مثال های قرآن
۱۷۷	ویژگی های نامردمان
۱۸۱	سیر وجودی انسان
۱۸۳	یادآوری قدرت خداوند
۱۸۷	درس شانزدهم، تفسیر آیات ۳۰، ۳۱، ۳۲ و ۳۳
۱۸۹	خلافت الهی
۱۸۹	انواع خلافت الهی
۱۹۱	دو ادعای ملائکه
۱۹۳	پاسخ خداوند به ملائکه
۱۹۴	حقیقت وجودی ملائکه
۱۹۶	دلایل برتری آدم بر ملائکه
۱۹۷	شناخت نامه ی حضرت آدم علیه السلام
۲۰۰	گستره ی علم خداوند
۲۰۳	درس هفدهم، تفسیر آیات ۳۴، ۳۵، ۳۶
۲۰۴	آزمون بزرگ ملائکه
۲۰۵	سجده ی ملائکه بر آدم
۲۰۸	بحشی پیرامون استکبار
۲۱۰	ورود حضرت آدم علیه السلام به بهشت
۲۱۱	شناخت نامه حضرت حواء (علیها السلام)

۲۱۱	مکان بهشت آدم علیه السلام
۲۱۶	درس هجدهم، تفسیر آیات ۲۷، ۲۸ و ۲۹
۲۱۸	شیطان اغوا گر بزرگ
۲۱۸	عصمت حضرت آدم علیه السلام
۲۲۰	خروج حضرت آدم از بهشت
۲۲۱	حکمت ورود و خروج آدم از بهشت
۲۲۲	توبه ی حضرت آدم علیه السلام
۲۲۲	مراد از «کلمات»
۲۲۵	توبه دری به سوی رحمت الهی
۲۲۷	تنها منشاء مدایت
۲۳۱	درس نوزدهم، تفسیر آیات ۴۰ و ۴۱ و ۴۲
۲۳۲	داستان های بنی اسرائیل
۲۳۴	کفران نعمت یهودیان
۲۳۵	عهد الهی
۲۳۶	ایمان به کامل ترین دین
۲۴۰	سرچشمه پیدایش فتنه ها و انحرافها
۲۴۵	درس بیستم، تفسیر آیات ۴۳ و ۴۴ و ۴۵ و ۴۶
۲۴۶	ضرورت اطاعت فروع در کنار اصول دین
۲۴۸	جایگاه زکات در اسلام
۲۴۸	آثار پرداخت زکات
۲۵۰	اهمیت نماز جماعت
۲۵۳	توطئه شوم علماء یهود
۲۵۴	عالمان بی عمل
۲۵۵	تبلیغ عملی
۲۵۶	حقیقت عقل
۲۵۷	راه کار مقابله با هوای نفس
۲۶۲	درس بیست و یکم، تفسیر آیات ۴۷ و ۴۸ و ۴۹ و ۵۰
۲۶۴	برتری بنی اسرائیل
۲۶۵	بیم دادن بنی اسرائیل از قیامت

۲۶۸	مفهوم شناسی شفاعت
۲۶۸	شرط شفاعت
۲۷۱	شخصیت فرعون
۲۷۳	هدف فرعون
۲۷۴	چگونگی آزادی بنی اسرائیل
۲۷۸	درس بیست و دوم، تفسیر آیات ۵۱ و ۵۲ و ۵۳ و ۵۴
۲۸۰	ضیافت الهی در کوه طور
۲۸۲	شناختنامه حضرت موسی علیه السلام
۲۸۲	بزرگترین انحراف بنی اسرائیل
۲۸۳	داستان پستش گوساله
۲۸۵	معنی و حقیقت شکر
۲۸۵	اقسام شکر
۲۸۷	بی سابقه ترین توبه
۲۹۲	درس بیست و سوم، تفسیر آیات ۶۱ و ۶۲ و ۶۳
۲۹۴	درخواست محال
۲۹۵	سزای درخواست نابجا
۲۹۶	نعمت های بی نظیر خداوند به بنی اسرائیل
۳۰۰	عدم امکان دیدن خداوند متعال
۳۰۱	بحثی پیرامون رجعت
۳۰۵	درس بیست و چهارم، تفسیر آیات ۵۸ و ۵۹ و ۶۰
۳۰۷	فرمانهای خداوند به بنی اسرائیل
۳۱۱	سریچی بنی اسرائیل
۳۱۲	معجزه جوشش چشمه
۳۱۶	درس بیست و پنجم، تفسیر آیات ۶۱ و ۶۲
۳۱۹	سقوط معنوی بنی اسرائیل
۳۲۱	اسباب نزول عذاب بر بنی اسرائیل
۳۲۲	معیار سعادت

پیشگفتار

قرآن کریم کتاب هدایت و تکامل برای همه انسان ها است و همه آنان برای سعادت دنیوی و اخروی نیازمند عمل به این کتاب الهی می باشند و لازمه عمل به آن ، فهم دقیق آیات قرآن با رجوع به تفاسیر می باشد.

تا کنون تفاسیر بسیار ارزشمندی به نگارش درآمده است و لکن اکثر این تفاسیر قابل استفاده برای خواص هستند و تفاسیری که همگان می توانند از آن استفاده کنند عموماً مخصوص گروه خاصی نبوده و مخاطب آن عموم مردم می باشند.

از این رو گروهی از طلاب حوزه علمیه قم که همگی از پژوهشگران قرآنی بوده و سالیانی در محضر اساتید بزرگ تفسیر قرآن تلمذ نموده اند، در سدد برآمدند تا درسنامه ای از تفسیر آیات شریفه قرآن با نام *جامع* به سلسله دروس حضرت آیه الله سید احمد خاتمی (دام ظلّه العالی) که تا کنون ۲۶ سال از شروع آن می گذرد، تدوین نمایند.

این گروه با مباحثات دقیق و پی در پی به مدت دو سال تحت اشراف حضرت آیه الله خاتمی (دام ظلّه العالی) توانستند تفسیر سوره حمد و نیمی از جزء اول قرآن را به صورت متن آموزشی تدوین کنند تا جوانان اعم از دانش آموزان مقطع دبیرستان و طلاب دوره مقدمات و دانشجویان از آن استفاده کرده و حقایق قرآن را بهتر دری کنند.

لازم به ذکر است که از میان این گروه، چهار نفر از آقایان به نام های (مرتضی رنجبر - علی صفری - حیدر علی راشکی - محمود توکلی) عهده دار تکمیل و تصحیح نهایی آن شدند.

❖ ویژگی ها و کیفیت نگارش این تفسیر

- این تفسیر از نوع تفاسیر ترتیبی قرآن کریم می باشد که به صورت درسنامه ای تألیف شده و در ابتدای هر درس متن آیات به همراه ترجمه روان آن آمده است.
- لغات مهم آیات به همراه ترجمه ی آن با توجه به کتب لغت معتبر بیان شده است که در پاورقی از دو منبع برای آن آدرس داده شده است.

• برای شأن نزول آیات از کتاب مجمع البیان و کتب اسباب نزول مانند اسباب نزول واحدی استفاده شده است و در جایی که در مورد آن از معصومین (علیهم السلام) روایت معتبر وارد شده است آن را بردیگر شأن نزول ها مقدم کرده ایم.

• مخاطب این تفسیر جوانان می باشند لذا برای فهم بهتر سعی شده است آیات تقسیم بندی شده و برای هر قسمتی از تفسیر تیتتر مناسب آن آورده شود.

• در آخر هر درس نکات مهم و کاربردی که از آیات فهمیده می شود به صورت پیام آمده است. البته برای پیام ها از کتاب تفسیر نور نیز استفاده شده و در بعضی موارد عین همان پیام ها ذکر شده است.

• در آخر هر درس برای آموزش بهتر، سوالات مربوط به همان درس آمده است.

کتب لغت استفاده شده در این تفسیر عبارتند از:

۱- کتاب العین: خلیل بن احمد، فراهیدی (م ۱۷۵ هـ.ق) اولین کتاب علم لغت می باشد که در عصر امام محمد باقر و امام جعفر صادق (علیهما السلام) تألیف شده است.

۲- الصحاح: اسماعیل بن حماد جوهری (م ۳۹۳ هـ.ق)

۳- معجم مقائیس اللغة: ابو الحسین، احمد بن فارس بن زکریا (م ۳۹۵ هـ.ق)

۴- المصباح المنیر: احمد بن محمد مقرئ، فیومی (م ۷۷۰ هـ.ق)

۵- مفردات ألفاظ القرآن: حسین بن محمد راغب اصفهانی (م ۵۰۲ هـ.ق)

۶- مجمع البحرين: فخر الدین، طریحی (م ۱۰۸۷ هـ.ق)